

– спосіб діалогу «нового» зі «старим». У цій іпостасі корупція представляє собою не механізм консервації старого, блокування новацій, а механізм взаємного узгодження, стикування нового зі старим – процесу, під час якого обидва учасники діалогу шукають компроміс, жертвують якимись інтересами заради досягнення максимального потенціалу обох сторін.

Отже, постмодерновий етап розвитку цивілізації породив у людини найбільшу оману, згідно з якою традиція – пережиток старих епох, релікт минулих стадій історії. Зворотною стороною цього феномена є переконання «освіченої» молоді, що досвід нічого не вартий, що нерідко приймає форму «війни поколінь». Тим часом, традиція – це наш спосіб виживання, що дозволяє відбирати, накопичувати, зберігати і передавати наступним поколінням соціокультурні норми і стандарти; завдяки останнім стикуються між собою дискретні акти діяльності, поведінки і комунікації і забезпечується зв'язок часів. Розрив зв'язків між поколіннями прирікає нові генерації, що входять в соціальне буття, на історичний пошук наосліп, що загрожує неминучими втратами і жертвами. Наука, що досліджує глибинні підстави людської діяльності, відкриває смислове значення традиції для людини, повинна донести переконання, що в традиціях укладені високі цінності, без яких суспільство може згаснути.

Одержано 21.09.2019

УДК 343.35

Владислава Станіславівна БАТИРГАРЕЄВА,

*доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
директор Науково-дослідного інституту вивчення проблем
злочинності імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України (м. Харків)*

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ЩОДО ПОШИРЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАКТИК У МЕДИЧНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Ще кілька років тому за підтримки Харківської обласної державної адміністрації творчий колектив Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України провів масштабне регіональне дослідження громадської думки про стан корупції у місті Харкові. Це вивчення здійснювалося у межах виконання Регіональної програми запобігання і протидії корупції

в Харківській області на 2013-2015 р., затвердженій рішенням XXI сесії VI скликання Харківської обласної ради від 25 квітня 2013 р.

Необхідність проведення такого опитування була зумовлена реформуванням кримінальної юстиції та адміністративного управління, що спрямовувалося, у тому числі, й на подолання корупції в Україні. Основною метою під час опитування стало, зокрема, з'ясування рівня та структури досвіду місцевого населення щодо зіткнення з так званими корупційними практиками. Отже, респондентам було поставлено запитання з приводу: 1) досвіду безпосереднього зіткнення з проявами корупції; 2) ступеня поширеності корупційних практик в органах влади, місцевого самоврядування, у різних сферах обслуговування населення, зокрема, у медичній сфері; 3) установлення найбільш уражених корупцією інституцій; 4) поінформованості щодо боротьби з корупцією в державі та регіоні тощо.

Матеріали проведеного опитування яскраво показали, що корупційними практиками пронизані майже всі гілки суспільного життя. При цьому рівень досвіду корупції у регіоні залишається стабільно високим і не вирізняється від аналогічних показників загальноукраїнських досліджень. Так, 63 % респондентів заявили, що протягом останнього перед опитуванням року вони були втягнуті в корупційні стосунки особисто або були проінформовані про таке іншими особами. Для порівняння відмітимо, що на таке саме запитання ствердно відповіли 62,5 % громадян, опитуваних Європейською дослідницькою асоціацією у співпраці з Київським міжнародним інститутом соціології¹.

Майже половина опитаних особисто пересвідчилися в корисливих діях працівників медичної сфери. Корупція в інших сферах (наприклад, в обслуговуючому населення секторі органів місцевого самоврядування, міськБТІ, а так само у судових органах та органах прокуратури) є нижчою. Отже, у Харківському регіоні серед корупційних практик першу сходинку посідає корупція у медичній сфері.

У зв'язку із вищенаведеним одним із напрямів в нашому дослідженні стало з'ясування особливостей корупції у зазначеній сфері. В анкетування взяли участь як пересічні громадяни, так і безпосередньо працівники медичної сфери приватних клінік і установ державної та комунальної форм власності.

Корупцію у сфері медицини умовно можна поділити на такі основні рівні:

¹ Докладніше див.: Стан корупції в Україні. Порівняльний аналіз загальнонаціональних досліджень: 2007 2009, 2011 : звіт за результатами соціол. дослідж. Київ, 2011. 47 с.

- перший: від пацієнта до лікаря чи іншого медичного працівника;
- другий: в середині лікарні – від працівника медичних установ до керівництва лікарні;
- третій: на рівні держави з приводу державних закупівель медичних препаратів¹.

Отже, насамперед наведемо найбільш поширені види послуг, за які надавалася неправомірна вигода медичним працівникам із боку населення. Так, неправомірна вигода надавалася:

- за отримання листка тимчасової непрацездатності та різноманітних довідок (наприклад, довідки про непридатність до військової служби, довідки про придатність до управління транспортними засобами, про допуск до виконання певних робіт, про дозвіл займатися певними видами спорту, відвідувати спортивні заклади, про звільнення від фізкультури та ін.) (на це вказали близько 75 % громадян, що відповіли ствердно з приводу корупції);

- за якісне проведення операції пацієнту або надання медичних послуг, а саме: консультацій, проведення обстеження (тобто не «як усі», а з особливим індивідуальним підходом). У цьому випадку пацієнту гарантується якісний доопераційний та післяопераційний догляд, застосування кращих медичних препаратів, шовних, перев'язувальних матеріалів, анестетиків, обстеження поза чергою, кращі умови перебування, наприклад, палати, та ін. До такої практики втягувалися близько 50 % громадян, які надали ствердні відповіді;

- за виписку «потрібного» рецепту (близько 10 %);

- за підтвердження або приховування тих чи інших медичних фактів (найчастіше – побоїв та інших тілесних ушкоджень) (менше 10 %);

- за дострокову виписку пацієнта з лікарні або, навпаки, – за продовження перебування пацієнта в лікарні (близько 5 %);

- за видачу «потрібних» довідок про психічний стан пацієнта (до 15 %);

- за спотворення істинної причини смерті. В останньому випадку розміри подібних хабарів є одними з найбільших в медицині, оскільки у цих випадках може йтися про приховування кримінальної смерті (але, на щастя, таких випадків небагато – лише лічені одиниці респондентів відповіли ствердно);

- окремо громадяни вказали на «вимушені» благодійні внески грошима або будь-якими товарами, придбання ліків, медичних

¹ Докладніше див.: Білик О. І., Новікова О. В. Обґрунтування шляхів подолання корупції у сфері охорони здоров'я. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1008> (дата звернення: 24.09.2019).

інструментів, інших лікарських матеріалів у певних аптеках або осіб-ділерів, указаних лікарями, – понад 70 %.

Так само опитування проводилося серед працівників медичної сфери. Головним запитанням було таке: «Чи відомо Вам про існування корупційних практик у медичній сфері Харківщини? Якщо відомо, то вкажіть, про які саме види Вам відомо?»

Відповіді на ці запитання нам дали уявлення про корупцію так званого другого та третього рівнів (нагадаємо, корупція другого рівня – це рух неправомірних вигід від лікаря до керівника медичної установи, а корупція третього рівня – це корупція у системі державних закупівель).

Абсолютно всі респонденти відповіли ствердно. Найбільш поширеними практиками є такі:

- плата за отримання робочого місця у лікарні;
- плата за отримання ліцензії на зайняття приватною медичною діяльністю;
- плата чиновникам Міністерства охорони здоров'я та його територіальним органам за «уникнення» зайвих перевірок діяльності медичних установ;
- плата за відкриття приватних клінік, які зручно розташовуються на базі державних лікарень;
- «відкати» Міністерству охорони здоров'я за тендери на державне замовлення з поставки ліків певними фармацевтичними компаніями.

Одержано 02.10.2019

УДК 343.358

Карина Олександрівна БЕЛЄВЦОВА,

курсант 3 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Дмитро Юрійович КОНДРАТОВ,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

На сьогодні одним із найважливіших завдань правоохоронних органів України є забезпечення ефективної протидії корупційним провадам, у тому числі шляхом притягнення винних осіб до кримінальної